Ч. 224 (11.475). Львів, неділя 7. жовтня 1928. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LXVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Конкордат і земельна реформа.

Правне положення греко-кат. духовенства в Галичині змінилоси основно від хвилі, коли з днем 2. серпня 1925 увійшов у життя конкордат, заключений між Польщею і Ватиканом дня 10. лютого 1925. До цього часу обовязували в Галичині постанови австрійського закона з дня 7. травня 1874 р. про правні відносини католицької церкви, коли держава за деякі впливи на католицьке духовенство, його виховання, обсаду місць у шкільництві, в єрархії церковної адміністрації та в адміністрації церковним майном, що їх точно означував згаданий закон, взяла на себе обовязок управильнювати удержування і датки на удержання католицького духовенства. Це духовенство було доволі незалежним від своєї церковної єрархії і що не менше важне, то незле матеріяльно забезпечене так зв. конгруею, якої висота не була низькою в останніх роках перед вибухом світової війни. Не порушую тут певного упревілеювання духовенства у ріжних ділянках правнопубличного життя (напр. вірильні місця у ріжного рода самоврядних і законодатних тілах), підчеркую тільки, що на загал правне і матеріяльне положення католицького духовенства в Галичині було тоді куди краще ніж тепер. Держава і церква жили життям симбіози і на цьому стислому співжитті обі сторони виходили якнайкраще.

Конкордат Польщі з Ватиканом все те змінив, при чому на цій зміні зискала передовсім польська держава. Католицьку церкву майже аж до подробиць змонархізовано, при чому ординарії стали абсолютними керманичами підчиненого духовенства, його долі та його матеріяльного забезпечення. Польська держава позбулася багато матеріяльних тягарів у ділянці церковної католицької політики, що їх поносила давніше Австрія, не тільки задержуючи при цьому політичний вплив на католицьке духовенство, але й значно його поширюючи. Не є для нікого тайною, що нині наші сільські священики в Галичині є значно більше залежні від старости, а то й від простого постерункового, як було давніше і що польська державна адміністрація використовує для себе постанови конкордату в найширшому обемі, особливо відносно греко-католицького духовенства, що подиктоване відомими нам інтересами польської національної політики.

Травневий австрійський закон з 1874 р. відносився до католицького духовенства як такого, а поминав зовсім на боці нижчу церковну прислугу, дяків і паламарів, яких долі досі не забезпечено, а була вона, і тим більше є нині дуже незавидною. І слушні були нарікання дяків, цеї численної у нас верстви, в додатку не без заслуг при відродженні і організації сил нашого народу в Галичині, що їх призабуто і що вони за свою працю змушені нераз буквально примирати з голоду.

Одною з найважніших для нас з практичного боку змін, що їх заводить у нас конкордат, є постанова арт. XXIV про примусову парцеляцію ерекціональних грунтів у такий спосіб, що при кожній парохії останеться на будуче тільки 15 до 30 гектарів землі під рільною культурою, при чому примусову парцеляцію може взяти на себе сама польська держава. Означає це з одної сторони значне спролетаризовання сільського католицького духовенства в Галичині (католицьке духовенство в Конгресівці і Познанщині практично в тому напрямі не обняте конкордатом, бо воно там землі майже зовсім не має, або має дуже маленьку скількість, що парцеляції не підлягає), що нині майже виключно жиє з ріллі і в поширенні сільсько-господарського знання серед сільського народу положило значні заслуги, а з другого боку криє і цю небезпеку, що польська держава може перевести цю парцеляцію при допомозі свого рільного банку і своїх земельних урядів на нашу національну некористь. На ділі ця парцеляція ерекціональних грунтів буде тільки малесенькою краплиною у морі безмежного земельного голоду нашого сільського населення і не є в силі хоч частинно поправити його положення. При цій нагоді зазначую, що й досі ведено на маленькі розміри парцеляцію ерекціональних грунтів на відбудову знищених війною парохіяльних і церковних будинків і що в кожній з наших трьох епархій в Галичині розпарцельовано в останніх роках між наше населення по кілька тисяч моргів грунту, наприклад у станиславівській епархії 2516 моргів.

Та закон законом і нам поневолі приходиться рахуватися з відносними постановами обовязуючого конкордату. Без сумніву польське правительство приступить до здійснювання постанов конкордату, зокрема його найважнішої для нас постанови арт. XXIV. По думці цього артикулу польська держава може викупити церковні бенефіціяльні добра, як сказано у пятій точці цього артикулу, для поліпшення господарського і суспільного положення рільничого населення і для скріплення християнського миру в краю, оставляючи для епископства, капітули і духовної семинарії для кожної з них зокрема по 180 гектарів, а для кожної парохії від 15 до 30 гектарів землі під рільничою культурою. З під парцеляції є зовсім вилучені лісові парцелі і очевидно неужитки, не відомо лишень чи і сіножати і пасовиська, про що рішить позріблено виконавчий розпорядок. Так само залишається по 180 гектарів для кожного чернечого дому і також скількість, себто по 180 гектарів, для поодиноких добродійних церковних установ. Вкінці дуже важною є постанова точки 9 згаданого вище артикулу, по думці якої правні церковні і чернечі особи можуть самі безпосередно переводити парцеляцію орної землі, яку мають.

Ця остання постанова для нас дуже важна. У вересні цього року був я, як член соймової комісії земельних реформ, на конференції у начальника правного виділу міністерства земельних реформ п. Пйотровського у Варшаві і знаю від нього, що польське правительство приготовляє якраз тепер окремий виконавчий розпорядок до конкордату, передовсім до його XXIV артикулу і на основі постанови точки 5 цього артикулу саме правительство буде переводити примусовий викуп церковних і ерекціональних дібр заставними листами Державного Банку Рільного, оскільки самі церковні чинники у власному заряді не переведуть заздалегідь такої парцеляції. Проект згаданого виконавчого розпорядку буде в найблищих тижнях предметом нарад у відносних ресортових міністерствах (міністерство земельних реформ, мін. віроісповідань і освіти і мін. справедливости) і треба бути заздалегідь приготованим на його появу вже у недалекій будуччині.

Небезпека є у дальшому зволіканні. Цю небезпеку зрозумів станиславівський епископ д-р Хомишин і недавно видав зарядження, здійснююче у власному заряді постанови точки 5 арт. XXIV конкордату. На основі цього зарядження парохи згля́дно завідателі парохій греко-католицької станиславівської епархії мають перевести парцеляцію ерекціональних грунтів до половини грудня ц. р., задержуючи при парохії покищо тільки 55 моргів. Крім цього у кожній парохії треба оставити з решти ерекціонального грунту 5 моргів для дяка і 2 морги для паламаря дотичної парохії, 7 моргів окремо для церковної прислуги в інших парохіях станиславівської епархії, котрі власних грунтів не мають, або мають їх недостаточну скількість, а натомість окремо 5 моргів на заснування дяківської школи. Всю решту понад вище згаданий комплекс належить негайно до половини грудня цього року продати і то тільки за долярі, а гроші зложити до розпрядимости ординаріяту. Згаданий вище грунт для церковної прислуги у висоті 14 моргів буде зінтабульований на епархіяльний фонд церковної прислуги греко-католицького епископства в Станиславові, з 5 моргів, призначених на дяківську школу, належить безпроволочно продати і гроші негайно зложити в ординаріяті. Продаж слідує з правила шляхом публичної ліцитації. Половину ціни купна продажі можна покрити доляровими векселями. Віддання в посідання має наступити щойно по зложенні цілої ціни купна продажі і по затвердженні контракту земельним урядом. На кожний випадок при парохії має остати покищо 55 моргів так, що парохії з меншим числом моргів грунтового вивінування не є обняті повищим зарядженням. Виходить, що найбогатша і найліпше дотована станиславівська епархія з початком 1929 р. буде мати парохії з числом орного грунту найвище 55 моргів. Парохії, що мають менше як 55 моргів, не дають нічого для церковної прислуги, але й самі нічого для себе з інших парохій не одержують.

Не входжу в подробиці повищого зарядження епископа д-ра Хомишина і у подані там мотиви, тут тільки коротко зазначую, що не всі вони з точки обовязуючого державного права і практики є стійні а так само до певної міри і долучений до цього зарядження статут епархіяльного фонду церковної прислуги греко-католицького епископства в Станиславові з 10. липня 1928, що складається з одинайцяти параграфів. Підчеркую лишень будь що будь корисну смілииість почину епископа д-ра Хомишина, його намір вратувати вчас, що можна — і що зі соціяльного і національного боку дуже важне, хоч частинне забезпечення і поправу долі церковної прислуги. Можливе тільки, що згадане вище зарядження дає за короткий час, бо тільки до половини грудня цього року, на переведення парцеляції ерекціональних грунтів і що з технічного боку у так короткому часі мабуть годі буде виконати повище зарядження, тим більше, що голос будуть мати тут і окружні земельні уряди в Станиславові і Тернополі, які досі, що мені відомо, не мають у даній справі подрібних інструкцій і можуть робити деякі перепони.

Покищо мені не відомо, чи і які видали зарядження наші ординаріяти у Львові і в Перемишлі. (У Львові аналогічна акція підготовляється. — Ред.). Думаю, що засадничо ці зарядження не будуть дуже відбігати від зарядження станиславівського владики і що вони невдовзі появляться, при чому повинні вони бути вільні від деяких недомагань зарядження епископа д-ра Хомишина, а їх легко буде можна усунути по засягненні думки відповідних наших правничих і господарських чинників згля́дно відповідних наших фахових осіб.

Д-р Степан Баран.

Нова монархістична партія в Німеччині.

„Берлінер Таґеблят" віддержує вістку, що утворена нова монархістична партія, що зветиська офіціально „партією кайзера".

Португалія проти еміґрантів

За прикладом Італії, Португалія видала [illegible] закон, що суворо карає [illegible] еміґрантів, які пробують відірвати [illegible] [illegible] режим.

Проблєма роззброєння.

Величезна частина нарад конгресу соц. робітничого інтернаціоналу була присвячена справі роззброєння. І не диво. Бо до певної міри зі справою загального роззброєння стоїть і паде міжнародній соціялізм. Нема загального роззброєння, значить загрожує вибух нової світової війни. Вибухає нова світова війна, значить міжнародній пролетаріят знов розпадається на два ворожі табори й істнуючий інтернаціонал знов розлітається. А самі страхіття війни? Вони найтяжче падуть на т. зв. трудові кляси, себто селянство й робітництво. Соціялісти, як переконані демократи й професійні пацифісти, не можуть не бути ворогами навіть самої думки про війну й тому ясно, що стільки уваги вони на конгресі справі загального роззброєння мусіли присвятити.

За жаль, вислїди брюссельських нарад є в цій ділянці дуже скромні, та по суті недалеко відбігають від вислідів, до яких дійшла комісія по справі роззброєння, що істнує при Лізі Націй. Ще найрадикальніше в справі роззброєння поставилися на конгресі представники англійської Лейбур Парті. Вони подали внесок, щоби за підставу нарад взяти більшовицький проєкт, котрий минулого року в Женеві розвинув Літвінов. Це показує як спокійно й безпристрасно ставляться до більшовизму англійські робітники. Але, коли відомий бельгійський соціялістичний діяч де Брукер, що тоді головував в конгресовій комісії по роззброєнні, просто-напросто запитав англійських радикальних внескодавців, чи Лейбур Парті, на випадок приходу до влади, тепер святочно побовяжеться перевести в життя поданий внесок — англійці стихли і вже більше не горячилися. Це показує, як страшенно рахується з вимогами дійсности англійська робітнича партія, що справді є на шляху до здобуття влади в державі.

Щодо більшовицького проєкту про загальне роззброєння, то він, розуміється, мав тільки агітаційне значіння. Самі більшовики напевно поставили його в Лізі Націй тільки на те, аби Ліга його відкинула і щоби більшовики мали потім підставу кричати на весь світ про імперіялізм „акул світового капіталізму". Ліга Націй зробила більшовикам цю приємність й проєкт відкинула, хоча вчинила це у незвичайно делікатній формі. Цікаво, що найбільше компліментів на адресу Літвінова виголосив тоді льорд Кашендун, тодішний, після уступлення льорда Роберта Сесіли, представник Англії в комісії по роззброєнню в Лізі Націй, а теперішний заступник хворого англійського мін. зак. справ Чемберлена та одночасно один з вождів правого крила „твердолобих" англійських консерватистів.

Літвінов предложив, щоби армії всіх держав в першому році зменшилися на половину, а до чотирьох літ були цілком зліквідовані. До чотирьох літ мали би теж бути знищені всі воєнні кораблі, всі воєнні літаки, всі кріпости, воєнно-морські бази, аєродроми, взагалі всі роди зброї, мали би бутї зачинені всі воєнні школи, мав би бути „спацифікований" весь воєнний промисел — так, щоби до чотирьох літ крім невеликих поліційних відділів в жадній країні світу не було ані одного старшини та жовніра, ані одного кріса, гармати і т. п. При кінці більшовицького проєкту була згадка про те, що також має бути зліквідована Ліга Націй, отже установа, перед якою виступав Літвінов, а на її місці має повстати всесвітний парлямент. Тому й не диво, що розважні французькі і бельгійські робітничі представники на конгресі, такі політики як Ренодель і Блюм, Вандервельде й де Брукер мусіли на більшовицький проєкт про роззброєння, піддержуваний з початку англійцями тільки здвигнути раменами.

Щож нарешті ухвалив соц. інтернаціонал в справі роззброєння? Засадничо він не приняв постанови про загальне скасування армій, бо така постанова в даних умовах була би чистою утопією, на яку міжнародній соціялізм, що обома ногами стоїть на ґрунті реальної дійсности, сьогодня не може собі позволити. Навпаки, соц. інтернаціонал приняв постанову, що **кожна нація повинна мати повне право свобідно вибрати собі таку систему військової повинности й доповнення армії**, яка їй найліпше відповідає. Але при тім, слід на підставі міжнародніх договорів по змозі як найбільше ограничити і число дійсних армій і запаси зброї та еквіпунку. В країнах, в яких введений закон про загальний військовий обовязок, літа дійсної служби повинні бути скорочені до мінімума й ограничені тільки на такий час, який справді потрібний до вишколення жовніра. Так само повинні бути ограничені ріжні військові контингенти та число резерв. В країнах, де істнують професіональні (заводові) армії, число дійсних жовнірів теж повинно бути обмежене до мінімума. Щодо родів зброї та воєнних середників, то повинен бути переведений дійсний заказ вживання ґазів та мікробів; число тяжкої артилерії, танків й аеропланів теж повинно бути зведене до мінімума. Розуміється, слід теж ограничити загальні видатки на армію та флоту і встановити національну та міжнародню контролю над продукцією, торговлею й перевозом зброї та військового еквіпунку.

Стільки. Як бачимо, загальний результат є дуже скромний і взагалі не богато відбігає від цих ухвал, які були приняті на Міжнародній Комісії по справі роззброєнь при Лізі Націй. Численні бесідники на конгресі тому вадили Лізі Націй, підносячи її заслуги в справі загального роззброєння. Але, що робити, коли між державами всеж таки вибухне конфлікт? Соц. інтернаціонал ухвалив, що всі держави повинні взяти на себе законний обовязок передавати всякі конфлікти на вирішення мировому судові (т. зв. примусовий арбітраж) і до хвилі приняття присуду отсим мировим судом, їм не вільно переводити мобілізації. Уряд, який цьому обовязкові не підчиниться, мусить бути підданий „по змозі найбільшому натискові". Але як цей „натиск" має виглядати на ділі, брюссельські соціялісти благоразумно замовчали.

Для повноти слід пригадати, що до війни соц. інтернаціонал неофіціяльно засобом пролетаріяту для унеможливлення війни вважав проголошення **загального страйку**. Так, між іншими, ставив справу на останньому передвоєнному міжнар. соц. конгресі (в Базилеї з 1912 р.) пок. Жорес. А Кавтський домагається від соц. парляментарних фракцій, щоби вони в момент вибуху війни власним урядам **бодай відмовили кредитів на ведення війни**. Ось і все.

Взагалі, не треба думати, що ідея загального роззброєння, це тільки виключний монополь соціялістичних й комуністичної партії. Щойно підписаний пакт Келльоґа вказує на те, що т. зв. буржуазні чи пак капіталістичні уряди, не менше серіозно думають про справу загального або бодай частинного роззброєння ніж соціялісти. В згаднім пакті договірні держави осудили війну як засіб полагоджування повставших між ними конфліктів, чим **посередно** зобовязалися полагоджувати ці конфлікти мирним шляхом. Значить: перший крок до загального роззброєння зроблений. Крім цього в Статуті Ліґи Націй, котрий підписано в Версалю та в ряді пізніших мирових договорів, є в арт. 8-ім постанова що члени Ліґи Націй признають, що збереження загального миру вимагає зменшення істнуючих зброєнь до мінімума відповідно до національного безпеченства даної держави та до міжнародніх зобовязань, що випливають зі загальних виступів Ліґи. На цій підставі покликано до життя в 1920 році Міжнародню Комісію по справі роззброєння при Лізі Націй, яка радить до сьогоднішнього дня.

Правда, державні уряди займаються

М. ЗОЩЕНКО.

ВЕСІЛЛЯ.

Авжеж, Володька Завитушкін трохи поспішився. Був такий грішок.

Володька, можна сказати, добре й не розглянув своєї невісти. Він, правду кажучи, без капелюшка і без пальта її навіть ніколи й не бачив. Тому, що всі головні події на вулиці розгорталися.

А що перед самим весіллям Володька Завитушкін заходив зі своєю невістою до її матусі представлятися, так він не роздягаючись представлявся. У присінку. Так сказатиб, прихапцем.

А познайомився Володька Завитушкін зі своєю невістою у трамваї.

Сидить він у трамваї і раптом бачить: перед ним отака панночка вирисовується. Отака, нічого собі панночка, акуратненька. В зимовому пальті.

І стоїть ота сама панночка у свойому зимовому пальті перед Володькою і за решітку рукою тримається, щоби пасажири її не перевернули. А другою рукою пакет до грудей притискає. А в трамваї, звичайно, стиск. Стояти, просто скажемо, незручно.

От Володька її й пожалів.

— Присідайте, — каже — на одно коліно, все легче їхати.

— Та ні, — каже —мерсі.

— Ну так, — каже — давайте тоді пакет. Кладіть мені на коліна, не вимайтесь. Все легче буде стояти.

Ні, бачить, і пакета не дає. Або лякається, щоби не поцупив. Або ще що.

Глянув на неї Володька Завитушкін іще раз і просто занімів.

Господи, думає, які гарні панночки в трамваях їздять.

Їдуть вони так дві зупинки. Три. Чотири. Вкінці, бачить Завитушкін — панночка до виходу преться. Володька теж устав. Тут біля виходу, значить, у них до знайомства прийшло.

Познакомились. Пішли разом. І так у них все те швидко і без гаяння повернулось, що за два дні Володька Завитушкін і предложення їй зробив.

Чи вона відразу згодилася, чи ні, але на третій день вони таки пішли в горожанський підвідділ і записались.

Записались вони в ЗАҐС-і, а після запису й розгорнулись головні події.

Після запису пішли молоді на помешкання до матусі. Там, звичайно, величезна метушня. Стіл накривають. Гостей багато. І взагалі семейне свято — молодих дожидають.

І якісь всякі панночки і кавалїри по кімнаті метушаться — начиння ставлять і корки відчиняють.

А свою молоду дружину Володька Завитушкін іще в присінку втратив із очей.

І раптом його, як на гріх, обступили всякі матусі і родичі — почали його витати і в кімнату тарабанити.

Привели його в кімнату — розмовляють, руку стискають, розпитують: в якому, мовляв, союзі находиться.

Та бачить Володька, що не второпати йому, де його молода жінка. Дівчат у кімнаті багато. Всі крутяться, всі метушаться, ну просто з вулиці, зі світа, хоч убий не розчовпати.

— Господи, — думає Володька — ніколи нічого подібного зо мною не траплялося. Котра же з них моя молода дружина?

Почав він по кімнаті ходити між дівчатами. То до одної підійде, то з другою штовхнеться. А ті доволі знехотя тримаються й особливого вдовілля не виявляють.

Тут Володька навіть трохи злякався...

— Ось, — думає — на чому засипався: жінки вже не можу найти.

А тут іще родичі почали зукоса поглядати: чого це молодий ходить, як ненормальний, і на всіх дівчат кидається.

Став Володька біля дверей і стоїть, зажурившись.

— Ну, спасибіг, думає, якщо зараз за стіл будуть саджати. Тоді може щонебудь виясниться. Котра зо мною сяде, та значить і є моя. Та колиб, думає, ось те білобрисе сіла. А то, єй-Богу, підсунуть якенебудь стерво — потім живи з ним.

Саме тоді гості почали за стіл сідати.

Матуся Христом-Богом просить підождать ще хвилинку — не сідати. Та на гостей ніякого стриму не має — просто кидаються на їдло і на випивку.

Тут Володю Завитушкіна тягнуть на почесне місце. І поруч з ним, з одного боку, садовлять панну.

Глянув на неї Володька і полегшало у нього на серці.

— Бач, яка ти — думає — Просто таки непоганенька. Без усякого капелюшка їй навіть краще. Ніс не так уже проситься наверх.

Від повноти почувань Володя Завитушкін налив собі й їй вина і поліз здоровкатися та цілуватися.

Та тут і розгорнулися головні події.

Почали розлягатися крики й ріжні лементи.

— То — кричать — якийсь ненормальний сучий-син. На всіх дівчат кидається. Молода жінка, ще до столу не вийшовши, причепурюється, а він із другою почав братися за діло.

Тут наступила абсолютна бридня і метушня.

Володьці, звичайно, найкраще булоб усе в жарт обернути. А він дуже образився. Серед метушні якийсь родич свиснув його пляшкою по потилиці.

— А пес вас розчовпає! Насадовили всяких баб, а мені розшолопуйся.

Тут молода в білому балахоні зявляється. І квіти з боку.

Звичайно, знову голосіння, крики й істерика.

Авжеж, свояки почали виганяти Володьку з помешкання.

Володька говорить: Дайте хоч попоїсти. Зранку, каже, не їв після такого воловодження.

Та свояки потиснули і виперли Володьку на сходи.

На другий день Володька Завитушкін після роботи зайшов у горожанський підвідділ і розвівся.

Там навіть не дивувались.

— То, кажуть, нічого, буває. Сьогодня кажуть, то в порядку річей

Так і розвели.

справою розброєння не з якихнебудь сентиментальних мотивів. Навпаки, вони займаються нею, спонукані дуже реальними вимогами твердої дійсности. Але суті справи це не міняє. Відкидаючи як безвиглядні в такому випадкові громові оклики обурення або всміхаючу іронію, ми познаніли тільки обєктивно розглянути: **в чому лежать ці неймовірні труднощі, які містяться в проблемі загального роззброєння?** Ми, щоправда, не маємо власної держави й на дюкоче сенсуумаробищемого ... можемо собі дозволити. Але ми **мали** власну державу й **віримо**, що її матимемо. Тому й для нас ця проблема, — не є сама чистою теорією.

Д-р Павло Лисяк.

Перед соймовою сесією.

Розмова представника „Епоки“ з головою Українського Клюбу д-ром Дм. Левицьким.

Варшавська „Епока“ з 4. п. м. (ч. 275) приносить розмову свого представника з головою Українського Клюбу д-ром Дм. Левицьким на тему діяльности Клюбу в недалекій соймовій сесії.

— Чи не моглиб Ви, пане голово, поінформувати мене — запитав представник „Епоки“ — про пляни діяльности Українського Клюбу на недалекій соймовій сесії?

— З найбільшою охотою. Український Клюб має намір і далі — при збереженні основ, висловлених у нашій вступній заяві, — вести працю, розпочату вже на попередній сесії, по лінії **річевих постулятів.** В останніх днях минулої сесії ми зголосили конкретні внесення в справах, що найскорше вимагають упорядкування, а саме о **культурній ділянці:** введення всенародного шкільництва (внесення на ревізію т. зв. шкільного окраїнного закону), справа українського університету, справа звернення фондації „Народнього Дому“ і Ставропигії у Львові українському народові та справи православної церкви. Також опрацювали ми кілька **внесень економічного характеру,** а саме: до справи виконання земельної реформи, питання еміграції й ін. зокрема будемо рішуче боротися за рівне трактування українських економічних і господарських установ з аналогічними польськими інституціями. Очевидно, що — як підчас кожної сесії — зявиться ще певно немало дуже актуальних справ.

— **А чи не вважаєте, пане голово, що останні виступи українських провідників на краєвих вічах і за кордоном, між іншими виступи самого пана голови в Женеві й Берліні** (як відомо, в Берліні виступав не п. голова, але пос. О. Луцький. — Ред.), **можуть у великій мірі перепинити здійснення тих плянів Українського Клюбу на парляментарному терені?**

— Прошу вас, думаю, що українська проблема є занадто поважною, щоби згадані вгорі, такі поважні **конкретні постуляти** мали бути трактовані залежно від такого чи іншого тону місцевих віч. Віча взагалі не є ніде й ніким ведені в тоні сальонових розмов, а в нашій дійсности з природи річи мусять приймати пристрастний характер. Щож торкається закордонних виступів, то слід взяти лише **тексти** промови на конгресі в Берліні і нашої декларації в Женеві, спокійно й уважно їх прочитати, а можна переконатися, що **там не сказано нічого нового для польської політики** і я не розумію чому власне ті теперішні заяви малиб бути спеціяльно інакше трактовані. Коли ж маєте на думці інтерв'ю зі мною, оголошене в „Моргені“, то я заявив уже в „Ділі“, що було воно одною з тих розмов, за яких текст даючий інтерв'ю не може брати повної відповідальности. Очевидно, **якщо хочеться найти привід до утиску і репресій, то таку причину все можна найти.** Звертаю увагу, що тепер **уже** відчуваємо супроти нас репресії: посольські віча забороняються, трактування послів адміністраційними органами є таке, що мусить викликувати реакцію, пресові конфіскати підлягають навіть комунікати фінансових інституцій (напр. про організацію „Дня Ощадности“) і т. і. Одначе не думаю, щоби репресії взагалі були успішним засобом полагоджування національної квестії.

— А яке буде відношення Українського Клюбу до проектів зміни конституції?

— Із заняттям становища дожидаємо виявлення багатьох тепер відірваних конституційних плянів і проектів в один ясний проєкт. Принціпово **будемо боронити демократичного парляментарного устрою,** бо лише в такому устрої бачимо деякі можливости оборони наших потреб біжучої хвилі. Одначе писаний текст конституції вважаємо річю другорядною; першорядною є — спосіб її виконування.

На маргінесі цього інтерв'ю зазначує посівістично-вшехпольська „Газета Варшавска“, що д-р Левицький справді в Женеві не сказав нічого нового для польської політики та що й тепер сказаного не випирається. Його заява — мовляв — є зручна, нічого не заперечує, нічого не обіцює, ніякої зміни у відношенні українців до польської держави не заповідає — і кінчить:

„Отже не прийшлося „Епоці“ регабілітувати (?!) п. Левицького, що свідомо і досі — безкарно зломив посольську присягу“.

Таким чином єдино доцільний режім у відношенні до українців — це режім заборон і репресій та — очевидно — в „позитивному“ розумінні поведення політики розкладу в нутрі українського громадянства й народу.

Спасенне гасло.

Піддержуймо все і всюди своїх!

В часах нашого лихоліття повинні ми розуміти й поступати в першу чергу по думці гасла „Свій до свого“. Бо цей клич накладає на нас обовязок піддержувати безумовно своїх і свої установи, піддержувати солідарно й масово. Адже тільки таким чином можемо вийти з нашого теперішнього сумного стану й добитися кращої долі.

Хто з нас бував прим. по чеських селах, той знає, що там не стрінути ніякого чужинного купця чи промисловця. Вся торговля і ввесь промисл там в руках своїх і чех не піде ніколи до чужинця, хочби він не знати як рекламував свій виріб чи свій товар. Коли було спитати чеха, чим пояснити цю знімкову солідарність чеського населення, то всюди чулося одну відповідь: Тверда школа життя, наше важке, майже безвиглядне положення навчили нас на протязі довгих десятиліть пошани до праці, навчили нас розуміти й реалізувати гасло „Свій до свого“, бо тільки цей шлях привів нас до економічного добробуту, а згодом і до незалежности. Не треба бути високовченим фільософом, не треба йти по рецепту до професора медицини — цю рецепту знає і примороднює у нас кожний селянин; а ця рецепта виглядає так, що ми піддержуємо тільки своїх і купуємо тільки в своїх, навіть у тім випадку, коли чужинець провадив би свій товар дешевше від нашої людини. Рецепта ця проста і радикальна, її розуміє кожний простолюдин.

Якже далеко стоїмо ми під цим оглядом позаду чехів, як мало у нас зрозуміння для спасенного клича „Свій до свого“! Не проходить майже дня, в якому наша редакція не діставаб заміток-скарг на громадян-українців, що ломлять цей клич не раз і не двічи! Ці нарікання спиняються в однаковій мірі на визначних наших інтелігентів, світських і духовних, як і на наші установи, що в тому напрямі повинні би світити добрим прикладом цілій суспільности. На жаль, таких громадян і таких установ у нас ще дуже богато і нарікання на їх адресу зовсім слушні.

Перед кількома днями відбулися у Львові сходини львівської делегатури „Союзу Українських Адвокатів“, на яких порушено теж цю справу у звязку з тим, що українське громадянство не підтримує як слід своїх адвокатів і густо-часто віддає свої справи, особливо більші, важніші, ліпше платні, адвокатам неукраїнцям. При цій нагоді наведено цілу низку сумних примірів, яких краще тут не повторити. Вистане зазначити, що навіть деякі наші кооперативи, ба — навіть деякі українські духовники роблять контракти в чужій мові через канцелярії чужих адвокатів!

У часі цілої дискусії наведено один цікавий і потішаючий приклад, а саме: є у нас один суд, у якому вже майже 70 проц. усіх справ мають у своїх руках українські адвокати, хоч їх там усього 10 проц. Це факт очевидно вимковий, але він є найкращим доказом, що при відповідній праці з нашого боку й належнім освідомленні нашого загалу можна дійти вже в короткому часі до поважних успіхів.

На отсьому дрібному прикладі вчімся всі! Клич „Свій до свого!“ нехай буде нашою напрямною в цілому нашому житті, у всіх наших ділянках! Мусимо довести до того, щоб кожна одиниця нашого народу поступала все і всюди по думці цього спасенного гасла.

Народня твердиня.

Свято відкриття „Народнього Дому“ в Ужгороді.

Львів, 6. жовтня 1928.

Завтра (дня 7. жовтня) в Ужгороді, в столиці Закарпатської України, велике народнє свято. Завтра все національно свідоме Закарпаття обходитиме свято відкриття „руської культурної палати“ (як висловлюється ужгородська „Свобода“) „Народнього Дому“ в Ужгороді. Завтра з усіх усюдів нашого Закарпаття зїдуться і зїдуться численні делегації з адресами і привітами від сіл і міст, щоби своєю присутністю звеличати це свято. Отже буде воно святом загальним, всенароднім, святом живого народнього духа, святом народньої праці, святом обєднання всіх тих, що гуртуються під українським жовто-блакитним прапором.

Вже сьогодня (6. жовтня) вечером в салі мадярського касина відбудеться концерт національних хорів Підкарпатської Руси. Завтра (7. жовтня) рано владика о. Петро Гебей відправить торжественне архієрейське богослуження в соборі в асисті о. крилошанина д-ра Василя Гаджеги і посла о. Августина Волошина. Після богослуження розвинеться похід від катедральної церкви через головні вулиці до „Нар. Дому“, де відбудеться дефіляда. Опісля з балькону новоизбудованого „Нар. Дому“ промовлятимуть представники установ і делегати, з черги буде довершене посвячення, а опісля відбудеться святочна академія в кіновій салі „Нар. Дому“. Пополудні відбудуться оглядини „Нар. Дому“ делегатами і фільмова вистава для гостей, а вечером у міському театрі „Руський Театр“ тов. „Просвіта“ дасть святочну виставу „Маруся Богуславка“. Свято закінчиться балем в готелі „Корона“.

Ось ріжнородна програма святочного відкриття „Нар. Дому“ в столиці Закарпаття.

Там, на землі Корятовичів, на найдальше на полудневий захід висуненій смузі української національної території, там, де ще недавно гордий, хоробливим шовінізмом і — здавалося — нестримним імперіялізмом просякнутий мадяр голосив і переводив загладу всього, що руське, де ще й досі вороги українського народу на обезсиленому організмі защіплюють всякі пошести і намагаються переводити свої експерименти, — там на полудневих стоках Карпат здвигнено власними зусиллями й засобами народню твердиню.

Гурток народницької закарпатської інтелігенції, до якого належать в першу чергу брати Бращайки (Михайло і Юлій) пос. о. Авг. Волошин, крил. о. д-р В. Гаджега та який десяток молодших, прибрався на велике діло: здвигнути національну твердиню, яка булаб українським репрезентаційним будинком в столиці Закарпаття та яка булаб забралом народнього духа в тій країні. З ініціятиви цього гуртка, обєднаного в ужгородській „Просвіті“ (виставлений „Нар. Дім“ є власністю „Просвіти“) поплили громадні жертви з усіх усюдів Закарпаття, від селян й інтелігенції, від міст і сіл, дальше від земляків із Америки, а звідці й Галичина, хоч сама в потребі, для заманіфестування своєї національної єдности із закарпатськими братами зложила скромну пожертву.

Ініціятори жваво взялися до праці. В короткому часі коштом 2 міліонів чеських корон (пів міліона кч. зложив д-р Юлій Бращайко, віддаючи на будову за-

роблений гонорар в одній складній процесі) своїм коштом около 600 тисяч зол. (матеріял і роботизна там дешевші, як у нас) виставлено величавий двоповерховий будинок, якого посвячення відбувається завтра, переміняючись в загально-національне свято.

На те свято зійдуться і зїдуться не лише делегати Закарпаття. Будуть там сини всієї Землі Української, будуть і відпоручники американських земляків. На те свято й Земля Данила висилає своїх представників в особах послів О. Луцького і Дм. Паліїва, сен. О. Кисілевської та інш. Паліїв, який заступатиме наші центральні освітні й господарські установи.

У цей святочний день витаємо наших закарпатських братів з довершеною працею, приєднюємося до їх свята та через верхи Карпат шлемо побажання, щоби „Народній Дім" тов. „Просвіта" був справжньою палатою української культури, захистом народнього українського духа, наглядним символом росту і зміцнювання народньої сили, щоби звідтіля світло національної свідомости й єдности проникало у всі закутини та розсівало гнітучий туман несвідомости, відсталости і зневіри в міць власного народа.

З української Рівієри.

Заопікуймося найкращою частиною Заліщиччини і Борщівщини!

Від яких двох-трьох літ польська преса широко рекламує т. зв. „польську Рівієру", себ-то полудневу й полудневосхідну частину повітів борщівського і заліщицького. Вихвалює вона підсоння, пляжі, морелеві сади, купелі, виноград і т. п. Ті всі писання є звичайно грубо підправлені „патріотично-пальствовим" сосом („маємо власну Рівієру, туди їхати, а не вивозити гроші за границю!") і дійсно стягають сюди багато літників з усіх закутків Польщі.

Авторами таких писань є або деякі тутешні поміщики, що в той спосіб маскують свою рекляму, хотячи готелярством „упромисловити" свою рільну господарку, або деякі з їхніх вдячних „пенсіонарів", що в той спосіб реванжуються за виїмково добре харчування в часі свого побуту на цій „Рівієрі". Ці прогульковці розтаборюються по наших селах на кілька тижнів, а свій час збувають так, що мокнуть у воді, або ходять по хатах за „млікем і яйками". Хоч нема тут ніяких, навіть примітивних удаджень, таких звичайних по всяких літнищах, хоч замісць в готелі спиться в стодолі, а якогонебудь морелевого саду стереже табличка з богатомовним написом і чоловяга з сукатим малахаєм ще й люта собака, — то всетаки з року на рік приїздить сюди щораз більше літників, бо підсоння тут дійсно чудове і здорове.

Ще тому рік-два назад їхали сюди літники от такі собі, з цікавости, і то менше заможні. Їхали одинцем чи з родинами, щоб відпочати по великім місті. Але вже цього року слідна в тій мандрівці „на креси" певна провідна думка. Вона виявляється як намагання надати цьому рухові на тут. літнища якусь вищу місію, якісь вищі ціли поза „пляжуваннями", а саме забрання в посідання цього прегарного закутка української землі і насичування його своїм духом, своєю культурою. Вже цього року наші села аж кишіли від ріжних „гуфцуф, гарцежи і скавтуф", що під проводом своїх учителів заїхали сюди аж з західних кордонів Польщі. За ними на другий рік приїдуть ріжні карусельники, виросте кілька шоп-готелів, кілька віль (уже сього року деякі вищі міністеріяльні урядовці покупили будівельні парцелі в Городниці) потім каплична чи „косцьолек" — і країна навверх здобута!

Так забрали нам в свій стан посідання майже цілі наші Карпати, так хочуть заорати і цей прегарний куток. У Карпатах видно з нашого боку деяку, ніколи досить успішну, реакцію. Треба отже, щоб наша суспільність звернула свою увагу також на цю „Рівієру".

Повіти борщівський і заліщицький творять немов віддову браму в бесарабські степи. Підсоння тут переважно сухе, континентальне, сонце в літі кріпко жарить. Тут росте кавун, їсона диня, мореля і виноград (північна границя винної лози), ростини, яких не побачите в ніякій іншій частині Галичини. Сама околиця також надзвичайно гарна, а особливо при Дністра і Серету. Вони самі є великою скарбницею невиданих дейнде чарів краси. Дністер гадюкою веться поміж стрімкими берегами, покритими лісом або смарагдом піль, творить дивні закрути, і раз немов западається в землю, ховаючись за стрімким закрутом, то знова виховується на верха, немов срібна гадюка зпід листя. Декуди надбережні скелі понависали над водою немов зачаровані замки з давніх лицарських часів, а в іншім місці беріг стрімкий і рівний немов стіна, а на ній гарно верствуються поклади скал нібн стрічки письма в книжці. Перед уміючим читати цю азбуку поклади ці відкривають цілу історію творення подільської плити. І ще одним обдарила природа цей куток. Є гарні печери в Більчу Золотім і в Кривчу, є мальовничі руїни старих замків, які краще вміють промовити до душі глядача, ніж десять томів прочитаної історії, є сліди поганського капища-святині в Монастирку. Додаймо, що нарід тут гарний вдачею, щиро привітний, привязаний до свого рідного, національно свідомий, з природи обдарований витонченим естетичним змислом, що проявляється хочби в гарній народній ноші, богато прикрашеній чудовими вишивками, — то й матимемо деякий образ цього прегарного закутка української землі.

І чиж не жаль мовчки дивитись, як чужа культура анектує цю область?! На це повинні звернути головну увагу наші туристично-спортові товариства зі Львова, провідники нашого пласту і взагалі ціле громадянство. З будучим роком повинні вони піднести клич: Українці — на українську Рівієру! А провідники пласту повинні доконче старатися в будучому році заложити тут хоч один пластовий табор, в чому, нема сумніву, стрінуть доброзичливу поміч і підтримку цілого тутешнього українського громадянства.

С. Х.

З Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові.

Ювилей 35-ліття наукової праці академика Кирила Студинського, що від 6-и літ головує в Науковім Т-ві, рішив комітет відсвяткувати 4. листопада в неділю в 11-ій годині спільним зібранням усіх Секцій з участю запрошених гостей. Програма цієї святочної академії ось така: Загальну характеристику наукової діяльности і господарської праці акад. Студинського в Наук. Т-ві подасть провідник ювилейного комітету І. Свєнціцький; Про заслуги ювилята в досліді українського письменства XVI-XVII в. доповість д-р Я. Гординський; праці ювилята над добою відродження Галичини схарактеризує М. Тершаковець. Доповідь д-ра Ф. Колесси про фольклорні інтереси ювилята в його дослідах нової української письменности — з огляду на майбутню відсутність доповідчика — війде враз з іншими доповідями в ювилейні томи Записок. — Для ювилейного видання в честь акад. К. Студинського наспіло досі 29 праць, що обіймуть около 30 арк. друку. Редакцію історичного тому переведе д-р Б. Барвінський, фільольогічної частини І. Свєнціцький, секретарську часть редакції веде В. Дорошенко. До друку приступлять 15-го жовтня, після повороту членів Фільольогічної Секції із Праги з міжнародного конгресу дослідників людового мистецтва. У справах, звязаних з ювилеєм академика К. Студинського і ювилейними виданнями належить звертатись на адресу Ювилейного Комітету в Канцелярії Наукового Т-ва у Львові, вул. Чарнецького 26.

По широкому світі.

Шахтарів басейні Домброва і в краківськім районі домагаються підвишки платень, під загрозою страйку.

Парляментські вибори в Латвії призначені на 6. жовтня. До урни йде 44 партій.

Туреччина, всупереч згоді всіх европейських держав, не має покищо наміру признати корони Албанії.

Аргентина має визнати офіціяльно СРСР.

Ріжні вісти.

БЮДЖ. НАРАДИ В БЕЛЬВЕДЕРІ.

Марш. Пілсудський приняв у Бельведері віцемін. військових справ ген. Конажевського, заст. шефа військ. адміністрації Зажицького і цілий бюдж. виділ міністерства військ. справ, щоби обговорити військовий бюджет на 1929-30 р. У звязи з цим дня 6. жовтня буде у Бельведері конференція марш. Пілсудського з прем. Бартелем і мін. Чеховичем. Зачувати, що марш. Пілсудський не бажає підвишки бюджету мін-ства військ. справ.

НІМ. ПРЕСА ПРО ГОСТИНУ МАРШ. ПІЛСУДСЬКОГО В РУМУНІЇ.

„Берл. Тґт." помістив кілька статтей про цілі гостини марш. Пілсудського в Румунії. На думку часопису Пілсудський старався у Румунії довести до створення протибільшовицького союзу. Цей союз мав би бути звернений не лише проти СРСР., але й проти Німеччини.

ВІЙСЬКО І ЖАНДАРМЕРІЯ У ВІНЕР НАЙШТАД.

Загально думають, що день 7. жовтня у Вінер Найштад і в цілій Австрії мине спокійно. Дня 5. жовтня комуністи старалися у віденській дільниці Отакрінг підбурити безробітних проголосити загальний страйк. Зявилася поліція і товпа розійшлася. Від 4. жовтня приїздить до Вінер-Найштад богато транспортів війська і жандармерії. Демаркаційна лінія буде обсаджена уже в суботу. Поліційні власти арештували у Вінер Найштад 10 комуністів під заміром держ. зради, між іншими члена центр. комітету австр. комун. партії Копленіка, знаного з участи в заворушеннях 15. липня 1927.

ГОЛО.. НА УКРАЇНІ.

Аґ. Вех. повідомляє, будьто би в багатьох місцевостях Рад. України почалося добродійне харчування населення при помочі відділів військових польових кухонь. Користає з цього близько 850 тис. людей.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·67 25—8·87·75, канадійський долар 8·81·50—8·82·00, чеська корона 0·26 00—0·26 50, австрійський шілінг 1·25·25 - 1·25·75, румунська лея 0·05·00 – 0·05·50, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·71·75, фунт штерлінгів 43·40 00 – 43·70·00, радянський червінець 26·00 – 27·00.

Золото: 20 корон 36·40·00—36·70·00, 20 франків 34·40·00—34·70·00, 20 німецьких марок 42·40·00—42·70·00, 10 російських рублів 46·80·00—47·20·00.

Срібло: Австрійська корона 0·70·00—0·71·00, 5 австрійських корон 3·50·00—3·60·00, австрійський фльорен 1·77·00—1·80·00, російський рубель 3·00·00—3·10·00, копійки за рубель 1·50·00 – 1·55·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 45·50—46·50, пшениця селянська 44·00—45·00, жито галицьке 35·00—35·50, ячмінь галицький броварняний 35·50—36·50, ячмінь на пливо 27·75—28·75, ячмінь пастівний 35·50—36·25, овес галицький 31·50—32·50, кукурудза румунська 44·00—44·50, барабоя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 65·50—70·00, фасоля колірова 48·00—50·00, фасоля краса 60·00—65·00, горох ків-Вікторія 53·00—63·00, горох пільний 42·00—44·00, бобик 33·00—34·50, мішанка пастівна в зерні 00·00, вика 34·25—34·50, сіно солодке красне пресоване 18·00—20·00, солома пресована 5·00—5·25, гречка 31·75—32·75, льон 64·00—65·00, дубінь синій 21·50—22·50, ріпак озимий 72·00—74·00, мука пшенична 50 прц. 71·00—72·00, мука житна 65 прц. 53·00—54·00, грисік кукурудзяний 67·00—70·00, мука кукурудзяна 49·00—51·00, отруби житні 23·00—23·50, отруби пшеничні 23·00—23·50, крупи гречані 73·50—75·50, пшоно 73·50—75·50, крупи ячмінні 47·00—49·50, пенцак 47·00—49·00, просо краяне 38·00—39·00, макухи льняні 49·00—50·00, конюшина краска 220·00—250·00, мак синій 125·00—135·00, мак сивий 95·00—105·00. Мішки ютові виробу Страдом Варта 1·68—1·72, мішки ужиткані добрі 1·38—1·42.

НОВИНКИ

— **Відчит про міські справи.** В неділю дня 7. ц. м. в г. 12 в пол. відбудеться реферат предсідника українського клюбу Прибічної ради, сен. Вол. Децикевича на тему „Міські справи й українське населення", в салі „Міщанського Братства". Інші українські члени Прибічної Ради доповнять реферат відомостями з тих ділянок, в яких вони працюють.

— **Господарсько-кооперативне свято в Луцьку** відбудеться дня 7. жовтня. Почнеться воно вічем (привіти, промови), а його основою буде Академія складена з [illegible]

промови, вистави песи Л. Старицької-Черняхівської „Останній сніп", з відчиту посла О. Луцького, твору В. Островського, відчитаного автором, декламацій і хорів. На це свято вибираються львівські представники кооперації.

— **З нагоди 20-ліття гімназії Р. Ш. в Яворові** дальші жертви зложили: по 100 зол.: Вол. і Ів. Пазри, о. А. Луців, д-р Ст. Федак, Нар. Торговля, Львів; по 50 зол.: Нар. Дім в Яворові, маґістрат міста Яворова; Лельо Евстах 40, по 25 зол.: о. Огородник, В. Пелешко, о. Кушпіт, Масевич В., Пасіка М., Рачунь А., Назаревич О., Гнівас Л., Взаїм. Поміч учит. Яворівщини; по 20 зол.: Шишірук І., Бурко Д., Пашак М., д-р Макарушка О., по 10 зол. Загаєвич Ст., Гординська М., по 5 зол.: Яворовський К., о. Стецишин М., Масюк Ст., Лосічко П., Ліщинський І., дир. Волошин, Нуд А.

— **Відгуки Підлиського Свята.** Повідомляють нас, що прокуратура в Золочеві потягнула до відповідальности за промову в часі цьогорічного Підлиського Свята п. А. Добрянського зі Львова.

— **Відгомін українсько-польської війни** відбився об стіни львівського карного суду з приводу чисто особистих непорозумінь між президією союзу польських леґіоністів та „Звйонзку Стшелецкого" і одною групою польських леґіоністів у Львові. Ця група виступила з гострими обвинуваченнями проти голови „Звйонзку Стшелецкого" Генрика Шмаля, який мав підчас побуту українського війська в Тернополі зробити донос на розстріляних пізніше Дмитрова та Попеля і який з переляку мав не виконати доручений йому військовий наказ. За ці закиди п. Шмаль подав у суд тих, що на них підписалися, а підписані пробують на процесі доказати свої обвинувачення свідками. Є між ними і українці, які мають характеризувати поведінку п. Шмаля у Тернополі підчас воєнних подій.

— **Львівська хроніка.** Є плян, що Львів має дістати власну стацію радіо. Та заки це станеться, вже почали будову державної фабрики горілок на Жовківськім, біля т. зв. „Кісельки". — У військових бараках на Богданівці вибухла пожежа від електрики. — Злодій Тома Дмитрів дістав 3 роки вязниці за те, що вийшовши з вязниці негайно хотів щось заробити і у відпитку хотів ограбити вуличного торговця Штімцвара.

— **Високі кари за незголошення.** На основі 25. уст. нового закону про контролю руху населення хто не сповнить мельдункових формальностей, коли перебуває в якінебудь місцевости більше як 24 год., буде покараний гривною до 2.000 зол. або вязницею до 4 тижнів згл. обома тими карами включно. Обовязаний зголошувати власник або арендатор дому, в якім живе той, хто підлягає зголошенню.

— **Грім у кімнаті.** В Козовій (пов. Бережани) влетів грім комином до хати Мойсея Блюменфалха. Грім ударив у пів і розвалив стіну. З людей ніхто не був ранений.

— **Розшарпаний гранатою.** У Вевині (пов. Теребовля) відірвана граната розшарпала 25-літнього Жука.

— **Герб Пержхала.** Коли приділили у Львові нового комісаря міста проф. Надольського „Ґазета Варшавска" кинула з цього приводу злобну інформацію, що проф. Надольський з походження — [illegible], ні, вибачте: русин. Тому, що таке обвинувачення могло би кинути тінь на дальшу працю нового комісаря, „Слово Польске" приносить аж окрему статтю під заголовком, гідним її змісту: „Чи проф. д-р О. Надольський походить з українського роду?". Із цієї статті стає ясним для всіх, що рід Надольських споріднений із польськими шляхетськими родами Пержхала. Пержхала має значити те саме, що „Козакова", а до того самого роду належав також Косакевич [illegible] належав з [illegible] шляхоцьких родів, між ними [illegible] другий професор львівської політехніки [illegible] Токарський [illegible] „Слово Польске" [illegible] Львова вповні [illegible] родин не [illegible]

Пержхалою, чистокровним польським шляхтечем, що як, каже сам про себе, є „налоговий геральдик" (написав цю статтю „із вродженої скромности, щоби вказати на своє посвячення з проф. Надольським, Токарським і польським національним героєм Тадеєм Косцюшком.

— **Кепська спілка.** Кепську спілку зробив селянин з Грубешова Йосиф Смик з львівським торговцем коней Гершом Кацом. Смик крав на ярмарках коні і відвозив їх до жовківської рогачки, де передавав їх Кацові за смішні гроші. Коли Смика зловили, він признався до всіх крадіжей, але не міг доказати, що пізнаний ним у поліційних альбомах Кац є тим самісіньким його спільником. А що Смик не мав ще й адвоката, Кац вийшов з розправи чистий, як його кінські заробітки, а Смик дістав два роки вязниці.

— **Як марнуються в нас таланти?** Дістаємо такий образок у листі: „В 1906 р. мав їхати зі мною на технічні студії в Карльсруге мій шкільний товариш Михайло Козак, але не мав за що, звичайно, як селянський син. Вже в гімназії звали ми його „механік", бо направляв сам годинники, машини, наколесниці, самоходи, ректифікував інжинірські апарати то-що. На днях зустрічаю його після 22 років у Львові. — Як маєшся Козаче — Добре! У него ніколи не було зле, все добре. Деж ти тепер? — Я парохом у Ліщині, коло Ходорова. — Що тепер нового робиш? Портретую. Виняв теку і показав автопортрет і деякі нариси моделів. Цей — каже — пантограф, що я винайшов, то я продав, бо треба було гроша, але зате приїхав я з Варшави літаком, бо хотів конче мати враження, як несе літак — мушу думати над тим, щоби приємніше сідав... Інжинір-винахідник без відповідної робітні і грошевих засобів і наукової атмосфери чи не є це іронія долі? — **Інж. Я. К.**

— **Ріжні вістки.** Меєрхольд вислав Рикову таку телеграму: „Припиніть працю ліквідаційної комісії. Не допустіть до розгрому театру і до знищення мене як артиста". — У Німеччині перевели нові проби з „поїздами-ракетами", що їдуть зі швидкістю 100 і 240 км. — У Норвегії настали великі морози. — Людендорф дістав внонімний присуд смерти від масонів і просив Гінденбурга перевести слідство в його обороні. — Вже нині заповідають на літо 1930 року великий міжнародній жіночий конгрес у Відні, на який „зійдуться вперше представниці 40 міліонів організованого жіноцтва". — З нагоди 50-ліття священичої праці папи Пія XI., комітет у Мілано приготовляє на грудень будову памятника. — Із вязниці в Штайн утікло 7-ох великих вломників, засуджених від двох до восьми літ. — У нім. місті Брун помер 80-літній хемік А. Баєр, що 40 літ тому став славним як винахідник нового способу очищування води, здобув велике майно ще іншими технічними винаходами і все це втратив наслідком війни.

— **З Ленінграду в Берлін.** Цими днями йшла в Берліні ліцитація деяких цінних предметів мистецтва, які завдяки революції перейшли із ленінградських замків у руки радянського уряду. Між цими предметами продали франц. меблі XVIII. ст., килими, срібло, бронзи, теракоту, мармурові бюсти, образи італійських примітиків, мистців доби „рококо", Греза, Буше, Губерта Їоберта, Каналето і інших.

— **Торпедова почта.** Управа фр. нац. почти має намір завести по всій Франції новий спосіб хуткої пересилки листів: має це бути торпедова почта. На вулицях Парижа і більших міст мають побудувати апарати з великими залізними обручами, крізь які мала би гнати електрика „торпеди" на спеціяльних шинах із швидкістю 450 км. на годину. Видко, що телефони, телеграф без дроту, радіо і всі інші дотеперішні засоби „устної" комунікації не заступили ще старого листування на папері.

— **Революційна жандармерія.** У жандармерії франц. міста Тульон, де Наполеон почав свою воєнну карієру, вийшов недавно весь папір, а висилати документи треба було негайно. І ось тульонські новобранці та інші громадяни почали діставати візвання, які на другім боці були комуністичними прокламаціями. На однім боці читали: „Взиваємо вас явитись до канцелярії жандармерії в Тульоні, **дня** ... в справі ..." А на другім боці: „Нехай живе революція! Нехай живе Інтернаціонал!" Жандармські урядовці, не маючи паперу, сягнули рукою до скирти комуністичних проклямацій недавно сконфіскованих і почали на білім боці вживати їх як урядового паперу. Видко, що те, що вільно поширювати жандармерії, не вільно агітаторам.

— **Ще лівіше як Леф.** Що таке Леф? Це початкові букви найлівішої літературної організації в СРСР. Її головою був славний Маяковський, автор „Хмари в штанах" і інших футуропоез. Та бути довго головою — знудить і найбільшого голована. Маяковському „надоїло". Він заявив про це на спеціяльнім літературнім мітінгу, бо йому „надоїла безглузда та ідіотська гра в літературні організації". І пожалувався поет-голова на те, що в СРСР є 4000 поетів, а він мусить працювати за всі і пише три поеми денно, що „під вечір ходить уже виголений, з обвислим животом і майже не має на чім тримати своїх шлейок", які чейже мусять тримати штани. Не є це дуже поетично як на поета, але щиро. І сказав далі: „Від нинішнього дня я відпекуюся від гасла „Лише газета це література" і підношу інше гасло: „нехай живе поезія! нехай живе поема!" „Вечерняя Москва" каже, що це „лозунг" ще лівіший як досі. Нелегко зрозуміти модерних поетів, що пишуть три поеми денно за 4000 інших!

— **Конкурсова краса.** Дівчина, що дістала цього року 2-гу нагороду на міжнароднім конкурсі краси в Гальвестоні, Раймонда Аллен, парижанка, з титулом „міс Франції", рішила виексплоатувати свою короткотрівку славу. Вона підписала контракт з одним париським мюзікголем і виступатиме там в „живім образі": як королю приймав у своїй робітні геніяльний мистець і авантюрист Бенвенуто Челіні. Не зважаючи на суворі середньовічні обичаї, париський режісер залишив „міс Франції" з фльорентійського одягу лише те, чого, згідно з поліційними париськими розпорядками, не можна з себе зняти. Раймонда, після терпеливих проб, коли вернулась за куліси з першого виступу перед публикою, заридала на грудях своєї мами: „Вони оглядають мене як голу заморську звірину. Весь Париж побачить мене такою. Після цього ніхто не схоче зі мною оженитись!"

— **Терпеливість Теміди.** Ще перед двома роками розписувалися газети про нечувану крадіж дорогоцінної посилки з почтового возу в дільниці Гетти-Гарди у Льондоні. Коли урядовець, що обслугував віз, увійшов на хвилину до почтового уряду, щоби перейняти свіжі посилки, пригідний момент використав візник на те, щоби з ним втекти та обікрасти його з дорогоцінних пакунків, в яких були брилянти та дорогоцінности. Переведене слідство виказало, що візник мав двох спільників. Усі три злодії щезли, полишивши окрадений почтовий віз на одній з відлюдних вулиць. З огляду на те, що вартість крадежі сягала до 200 тисяч ф. шт. англійське бюро детективів почало розшуки за злочинцями у всіх краях світу. Через 2 роки не було чути нічого про справу. Щойно на днях арештували в Канаді одного зі спільників-злодіїв. Арештованим є таки сам візник. Його перевезуть до Англії.

Театри.

Великий Міський Театр:
6-го г. 3. попол. „Іридіон" (для молоді).
6-го г. 7·30 веч. „Мала грішниця".
7-го г. 3. попол. „Жидівка", опера.
7-го г. 7·30 веч. „Княжна Чардаші" з Е. Гістедт.

Кіна.

„Аполльо": „Хата вуйка Томи".
„Лев": „Трагедія темряви (Ідіот)".
„Оаза": „Кривава буква".
„Палас": „Вузол смерти".
„Фатаморгана": „Горячка золота".

Свято ощадности.

Відозва до Українського Громадянства з приводу святочного обходу дня „Ощадности".

За кілька тижнів в дні 31. жовтня ц. р. припадає велике свято, яке обходить весь культурний світ: **Свято Ощадности.** День 31. жовтня ц. р. припадає на середу, значить на будний, робітний день і тому непригідний до всенародного святкування великого обходу. З тої причини Надзірна Рада Товариства „Ощадність" перенесла у нас Свято Ощадности **на неділю дня 28. жовтня 1928 року.**

Цей день буде провідним днем обходу нашого Свята Ощадности в цьому році та слід його відсвяткувати в першу чергу по повітових містах **в неділю, 28. жовтня ц. р., а через цілий місяць листопад ц. р.** мають відбуватися Свята Ощадности послідовно по всіх селах нашого краю, так щоби не було ні одної громади в нашому краю, де цего року це Свято не відбулося би.

Всі культурні народи обходять цей день в році, як **Свято Ощадности,** присвячене піднесенню пошани праці людини та збереження овочів мозольної праці народних мас для добра їх одиниць і цілої нації. Такі подвиги єднають найширші маси народу до ощадности, щоби весь нарід дійшов до добробуту і культурного освідомлення. Та кожний член нашого громадянства чейже відчуває, як велику потребу має наш український нарід, щоб до цего дійти і стати на рівні з іншими культурними і заможними народами!

А Свято Ощадности це не тільки святочний обхід, збори і промови. Нам треба при нагоді цего Свята організуватися і єднатися в „Ощадности", добувати віру у власні сили та ділом складання наших, хочби найдрібніших, але масових і постійних ощадностей класти основу нашої господарности і добробуту.

Тому відсвяткуймо достойно дійсний „День Ощадности", бо нам треба вже не слів, а діл для добра української нації. Сподіємося, що в цьому році в дні „Ощадности" у всіх наших церквах, школах, кооперативах і освітніх товариствах, як також у нашій пресі і прилюдних обходах піднесемо животворне значіння ідеї ощадности для українського народу та з Святом Ощадности станемо всі разом до дальшого **постійного складання наших ощадностей для спільного зужиткування їх у своїх установах.**

Львів, дня 3. жовтня 1928

За Надзірну Раду Товариства „Ощадність" у Львові:

Д-р Михайло Волошин, о. Дамян Лопатинський.

За Управу Товариства „Ощадність" у Львові:

Д-р Кость Левицький, Омелян Саквич, Д-р Юліян Гірняк.

*

ІНСТРУКЦІЯ

в справі організації „Ощадности", ухвалена Надзірною Радою дня 1. вересня 1928.

1. **Метою** Товариства „Ощадність" для господарности і добробуту, кооперативи з обмеженою відповідальністю у Львові є: поширювати ідею ощадности на підставу добробуту і культури нації, значить **пропагувати і організувати ощадність масову і поголовну у всіх верствах нашого громадянства, без вимку стану або віку.**

Централею тої пропаганди ощадности є кооператива: Товариство „Ощадність" для господарности і добробуту, кооператива з обмеженою відповідальністю у Львові, зареєстрована рішенням Суду окружного цивільного у Львові з 20. лютого 1927, ч. фірм. 210.

2. **Надзірна Рада** Централі видає інструкції і правила діловодства (§ 20 статута).

3. **Управа** (дирекція) Централі по думці інструкцій Надзірної Ради переводить організацію „Ощадности" на українських областях.

4. Головною основою постійної організації „Ощадности" по думці статуту є: **улаштовувати і вести поради, відділи і збірниці** для поширення установ ощадности між народом і шкільною молоддю (§ 5 а) статута).

Поняття з першим кроком тої організації, бо треба комусь порадити, як вести отсю пропаганду „Ощадности" і як нею захопити маси народу, ціле наше громадянство, — щоби дійти до масової і поголовної ощадности всего народу та дохопити до добробуту і культури всеї нації. **Першою до цего порадньою** є управа Товариства „Ощадність" для господарности і добробуту, кооперативи обм. відпов. у Львові, що є нашою централею у Львові.

А щоби організація „Ощадности" могла поширитися і закорінитися між українським громадянством на наших землях, треба передусім у всіх повітових містах завязувати: **повітові відділи ощадности.**

5. Особи, котрі вступлять в члени Тов-а „Ощадність" та по приписам статута вплатять вписове і уділ, основують **за згодою управи Т-ва „Ощадність" у Львові** в центрі свого повіту (округа, району) **Повітовий Відділ Ощадности.** В тій ціли подають до відома управи „Ощадности" у Львові виказ членів їхнього повіту і визначують у порозумінні з управою Т-ва „Ощадність" день, коли має наступити вибір Заряду Повітового Відділу. Зібрання членів відносного Відділу вибирає зпоміж себе провідника Відділу, його заступника і секретаря та двох членів, котрі становлять Заряд відносного Повітового Відділу „Ощадности".

Ці Повітові Відділи є агенціями нашого Т-ва „Ощадність" для господарности і добробуту, кооп. з обм. відп. у Львові, на свій повіт.

6. Завданням Повітового Відділу „Ощадности" є: а) Вести пропаганду ощадности по думці статута Товариства. б) Удержувати бюро безплатної поради в справах пропаганди і організації „Ощадности", як також у відносних справах поодиноких вкладників. в) Визначити місцеву щадничо-кредитову кооперативу, котра буде взірцевою збірницею ощадностей відносного Повітового Відділу, та стояти з нею в тіснім контакті. г) Організувати збірниці ощадностей по громадах свого повіту. д) Предкладати звіти зі своєї діяльности управі Товариства „Ощадність" у Львові.

7. Повітові Відділи „Ощадности" не можуть безпосередно вести грошевих справ, а до цего покликана є повітова взірцева збірниця ощадностей, якою має бути в першу чергу місцева щаднично-кредитова кооператива та в браку такої місцева кооператива іншого виду.

8. До організування і ведення Повітових Відділів „Ощадности" обовязані причинятися активно і співпрацювати з ними передусім всі кооперативні установи, що мають свій осідок в центрі повіту (округа, району), — в першу чергу щаднично-позичкові. В тій ціли отсі установи мають вступити в члени Т-ва „Ощадність" у Львові і дати ініціятиву до заснування Повітового Відділу „Ощадности" як також подбати про те, щоби члени Управ і їх співробітники особисто вступали в члени Т-ва „Ощадність", щоби провід Відділу обняли досвідчені кооперативні робітники і щоби вони вели пропаганду ощадности.

9. Повітовий Відділ Ощадности має подбати, щоби в кожній громаді відносного повіту була збірниця дрібних масових ощадностей, щоби таким способом через повітові осередки всюди поширювати і переводити в діло думку ощадности між нашим народом та щоби отсим способом така збірниця стала основою до заложення місцевої кредитової кооперативи або кооперативи іншого виду, якої потребує громада.

10. Збірниці ощадностей по громадах може вести місцева кредитова кооператива або місцева кооператива іншого виду. В громадах, де нема ніякої кооперативи, може Повітовий Відділ „Ощадности" за порозумінням з кооперативою, котра є повітовою взірцевою збірницею, назначити до ведення збірниці інші особи в громаді, що дадуть повну запоруку правильного і безкорисного діловодства.

11. Кооператива, котра веде збірницю ощадностей є вповні відповідальна за ділання тих осіб, котрі з її доручення збирають ощадности і тих, котрі ведуть книги збірниці.

12. Повітовий Відділ „Ощадности" разом з кооперативою, котра є повітовою взірцевою збірницею, є відповідальний за особи, котрим доручить ведення збірниць по громадах, де нема кооперативи і в тій ціли має він стягнути від них достаточні гарантії перед виданням уповажнення до збірки ощадностей.

13. Зібрані збірницею гроші на ощадність не можна довше передержувати, а вadжають їх негайно складати (пересилати) до тої установи (кооперативи), котру вважає [illegible]

не вказав цього, то належить їх негайно передавати (пересилати) місцевій кооперативі, що належить до Ревізійного Союза Українських Кооператив, а при недостачі такої відносній кооперативі, котра є повітовою взірцевою збірницею.

14. Збірниці ощадностей є **місцевими органами** Повітових Відділів „Ощадности" та остають під їх постійним наглядом (контролею).

15. Ревізенти Ревізійного Союза Українських Кооператив і люстратори Повітових Союзів Кооператив є уповажнені кожного часу переводити **контролю збірниць ощадностей.**

16. Повітові Відділи „Ощадности" можуть контролювати свої збірниці ощадностей також через кооперативу, котру до цего призначать.

Зі спортового життя.

З діяльности „Довбуша".

В минулу неділю розіграв український футболевий клюб у Чернівцях „Довбуш" змагання з одною із чодових німецьких дружин — „Яном". Змагання, розіграні за мистецтво, покінчилися розіграною. (Загальний вислід 1:1.) Як повідомляє черновецький „Час", гра була дуже інтересна, але вона виказала технічну перевагу німців, головно в другій половині. Свій успіх завдячував „Довбуш" воротареві та залозі (Лесько і Рибак II.) В згаданій грі не брали участи три найліпші грачі „Довбуша", через те вийшла вона слабшою, ак звичайно. — Рівночасно довідуємося з тогож „Часу", що в другій половині цього місяця відбудеться в Чернівцях посвячення власної площі „Довбуша". Це мабуть перший у нас випадок, щоб українська спортова дружина спромоглася на власну площу. Нашим братам — двигунам спортового виховання на українській Буковині, бажаємо на тому місці дальших якнайкращих успіхів.

Змагання в середньо-европейському мистецтві.

Греті рішаючі змагання за здобуття середньо-европейської чаші, розіграні в минулу неділю у Відні між австрійською дружиною „Panig" і чеською „Вікторією Жіжков", покінчилися виграною „Paniga" у відношенні 3:1. До фіналу дійшли „Panig" і будапештенська Ф. Т. Ц. і між ними прийде до рішаючих змагань.

Новий спортовий майдан у Львові.

Проектовану вже від довшого часу будову спортового майдану львівської „Лехії" за стрийською рогачкою розпічнуть в найближчому тижневі. В той спосіб до численних польських спортових площ у Львові приходить ще одна, підчас коли ми не можемо спромогтися навіть на викупно одинокого нашого майдану Сокола-Батька!

ОПОВІСТКИ

Український Народній Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 693 1—3

6. жовтня, субота: „Чар вальса" (оперетка Ф. Держана, музика Стравса).
7. жовтня, неділя: „Чар вальса".
13. жовтня, субота: „Ой не ходи Грицю".
14. жовтня, неділя: „Ой не ходи Грицю".

„Комітет допомоги вдовам і сиротам по свящ." у Львові (вул. Домініканська ч. 11) подає до відома, що Вп. Пі. Александра Погорецька, жінка священика в Ведмін, жертвувала на дім вдів і сиріт по священиках 100 зол. і викликує на таку саму суму: п. Яр. Коцеркову з Бродів, п. О. Трешневську зі Ширця і п. Стеф. Погорецьку з Бівнив. 702 1-1

Звичайні Загальні Збори Кружка „Рідної Школи" ім. Тараса Шевченка стрийська дільниця у Львові, відбудуться в неділю дня 14. жовтня ц. р. о год. 5. веч. в салі „Академічного Дому" при вул. Супінського 21 з дневним порядком: 1. Відкриття зборів. 2. Відчитання протоколу останніх заг. зборів. 3. Звіт з діяльности Старшини. 4. Звіт скарбника. 5. Звіт провірної комісії і внесення її. 6. Шкільний звіт. 7. Вибір нової старшини. 8. Уставлення членської вкладки. 9. Вибір відпоручників на загальний Зїзд „Рідної Школи". 10. Вільні внесення. В цьому дні о год. 12 в полудне відправиться панахида в церкві Св. Василиянов при вул. Зиблікевича, за померлих членів Кружка. — О численну участь проситься. За Старшину: Іван Ігнат голова, Микола Мельник за секретаря. 709 1-1

Бюро Правної Поради **„Сільського Господаря"** дає членам „Сільського Господаря" всі поради у справах правних (адміністраційних, судових, податкових і т. д.) письменно та устно і заступає їх інтереси перед властями у Львові. Звертатися просто до „Сільського Господаря" у Львові, вул. Зіморовича 20, або через його повітові філії в краю.

Конкурс.

Видавнича Спілка „Діло" у Львові, Ринок ч. 10. оголошує конкурс на посаду службовика. Вимагане: укінчення висової торговельної школи, знання німецької мови, писання на машині і вправне письмо, відповідне до діловних книг. Пожадана практика. Обізнані з друкарняними справами мають першенство. Близші услівя будуть подані устно. Подання враз з залучниками у відписах і описом перебігу життя належить виносити до Видавничої Спілки „Діло" до дня 30. жовтня ц. р. Особисті зголошення і всякі інтервенції є виключені. Заангажовання наступить на підставі взаїмного порозуміння. 3—3

В неділю 21 жовтня ц. р. відбудуться в домівці Читальні „Просвіти" в Галичі о год. 2 попол.

Загальні Збори

Кружка „Рідної Школи" в Галичі з таким порядком нарад: 1. Отворення і відчитання протоколу останніх Зборів. 2. Звіт з діяльности. 3. Касовий звіт. 4. Уділення абсолюторії Виділові. 5. Вибір нового Виділу. 6. Внесення. Якщо о поданій годині не буде відповідного числа членів, Збори відбудуться годину пізніше без огляду на число членів.
706 1—1 УПРАВА.

В неділю, дня 4. листопада ц. р. відбудуться в домівці Читальні „Просвіти" в Галичі о год. 10. рано

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Філії „Просвіти" в Галичі з таким порядком нарад: 1. Отворення. 2. Відчитання протоколу останніх зборів. 3. Касовий звіт і з діяльности. 4. Уділення абсолюторії Виділові. 5. Вибір нового Виділу. 6. Внесення. Якщо о поданій годині не буде відповідного числа членів, Збори відбудуться годину пізніше без огляду на число членів.
о. Лободич Роман, голова. 705 1-1 д-р Мервун Осип, секретар.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.